

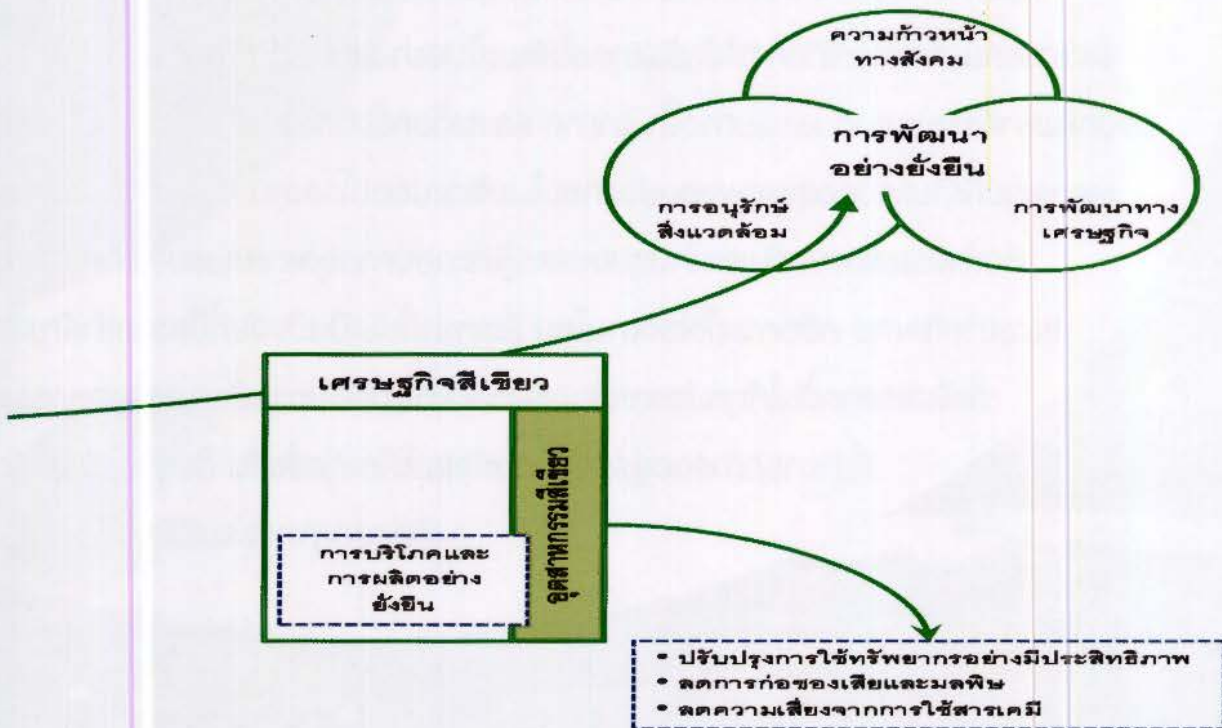
อุตสาหกรรมสีเขียว (Green Industry) เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา หลายประเทศในเอเชียรวมทั้งประเทศไทย ได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม หลายประเทศต้องประสบกับภัยธรรมชาติ ที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการพัฒนาทางอุตสาหกรรม แบบก้าวกระโดดโดยขาดความคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และยาวนาน ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรให้หมดไปอย่างรวดเร็ว เกิดความเสื่อมโทรม ของทรัพยากรธรรมชาติ มลพิษทางน้ำ อากาศ และหลายครั้งที่การดำเนินกิจการทำให้เกิด ผลกระทบที่ร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชนในบริเวณรอบโรงงาน จึงมักทำให้เกิดการ ต่อต้านและขัดแย้งกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในการพัฒนา และขยายกิจการ หรือการตั้งโรงงานใหม่ สิ่งเหล่านี้นับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่ง ที่เพิ่มแรงกดดันให้ทุกประเทศต้องหันกลับมาใส่ใจกับการพัฒนาอุตสาหกรรม ที่สามารถดำรงอยู่ร่วมกันกับสังคมได้อย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้แนวคิด เรื่องอุตสาหกรรมสีเขียวจึงเกิดขึ้น

ความเป็นมาอุตสาหกรรมสีเขียว

แนวคิดอุตสาหกรรมสีเขียวเกิดขึ้นเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2552 จากปฏิญญามะนิลา (Manila Declaration) ในการประชุมนานาชาติว่า ด้วยอุตสาหกรรมสีเขียวในทวีปเอเชีย (International Conference on Green Industry in Asia) ที่ประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งได้รับความเห็นชอบ และลงนามจากประเทศกลุ่มเอเชีย-แปซิฟิกจำนวน 21 ประเทศ ประกอบไปด้วย ฟิลิปปินส์, อัฟกานิสถาน, บังกลาเทศ, ลาว, มัลดีฟ, ศรีลังกา, ภูฏาน, กัมพูชา, จีน, อินเดีย, เวียดนาม, อินโดนีเซีย, ญี่ปุ่น, เกาหลีใต้, มาเลเซีย, มองโกเลีย, พม่า, ติมอร์, เนปาล, ฟิจิ และไทย จนเกิดเป็น “นโยบายอุตสาหกรรมสีเขียวแห่งเอเชีย (Green Industry in Asia)” ขึ้น

แนวความคิดสำคัญของอุตสาหกรรมสีเขียว คือ อุตสาหกรรมที่ยั่งยืน (Sustainable Industry) บนพื้นฐานของความสมดุลใน 3 ส่วน คือ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาอุตสาหกรรมที่ดำเนินไปพร้อมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จะส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมมีภาพลักษณ์ที่ดี น่าเชื่อถือ เกิดการสร้างเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งจะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมสีเขียวของประเทศ (Green GDP) มีมูลค่าสูงขึ้น นอกจากนี้ยังตอบสนองต่อสัจยابันรับรองปฏิญญาโจฮันเนสเบิร์กที่ว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (Johannesburg Declaration) เมื่อปี พ.ศ. 2545 อีกด้วย หน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์และกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมและสังคมในระดับนานาชาติ คือ องค์การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Industrial Development Organization - UNIDO) ซึ่งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามมติของที่ประชุมสหประชาชาติ

ความสัมพันธ์ของอุตสาหกรรมสีเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ที่มา : United Nations Industrial Development Organization, 2011

ทำไมต้องอุตสาหกรรมสีเขียว

อุตสาหกรรมสีเขียวเป็นอุตสาหกรรมที่ยึดมั่นในการประกอบกิจการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วย การมุ่งเน้นในเรื่องของการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงความรับผิดชอบต่อทั้งภายในและภายนอกองค์กรตลอดห่วงโซ่อุปทาน ดังนั้น การพัฒนาอุตสาหกรรมสีเขียวจึงทำให้เกิดผลดีต่อทั้งเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น

- การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน ลดข้อร้องเรียนจากผลกระทบจากการประกอบกิจการ
- การลดการใช้ทรัพยากรและพลังงาน เกิดการประหยัดต้นทุน และสร้างโอกาสในการแข่งขันทางธุรกิจ
- สังคมเกิดภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่ออุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่ดีและเกิดการยอมรับ และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืนของกิจการอุตสาหกรรม สังคม ชุมชน และประชาชน
- กิจการอุตสาหกรรมมีความปลอดภัยในการทำงานเพิ่มขึ้น ส่งผลให้คนงานมีความสุขกับการทำงานในสภาพแวดล้อมที่ดี และเอื้อประโยชน์ต่อการทำงาน
- สร้างโอกาสทางการตลาด ด้วยการเน้นประเด็น “สีเขียว” ของผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิต

อุตสาหกรรมสีเขียวในประเทศไทย

การกำหนดยุทธศาสตร์และดำเนินงานอุตสาหกรรมสีเขียวในประเทศไทยเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2554 โดยความรับผิดชอบต่อกระทรวงอุตสาหกรรม และความมุ่งมั่นของนายวิจิตร วิเศษชาติ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ต้องการให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคอุตสาหกรรม มีความสอดคล้องกับศักยภาพ และความเป็นไปได้ของระบบนิเวศ รวมทั้งความผาสุกของสังคม เกิดการปรับปรุงการบริหารจัดการและกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างครบวงจร ทำให้เป็นประเทศสังคมน่าอยู่ และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาอุตสาหกรรม และการรักษาสิ่งแวดล้อม จึงได้วางแนวทางการดำเนินงานอุตสาหกรรมสีเขียวในแบบฉบับของประเทศไทยขึ้น ภายใต้ 2 แนวคิดหลัก คือ การปรับปรุง การประกอบกิจการอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ให้ควบคู่ไปกับการสร้างผลกำไรจากการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม

ด้วยเหตุนี้ จึงได้เกิดการบูรณาการโครงการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของทุกหน่วยงานภายในกระทรวงอุตสาหกรรม สถาบันเครือข่าย สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด และนิคมอุตสาหกรรมทั่วประเทศ ให้มารวมอยู่ภายใต้ร่มเงาใหญ่ของโครงการอุตสาหกรรมสีเขียวและมีการดำเนินมาตรการเชิงรุกต่าง ๆ เช่น การมุ่งใจให้ผู้ประกอบการเห็นความสำคัญของการประกอบกิจการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมให้ชุมชนหรือประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโรงงาน และเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระชนมพรรษาครบ 7 รอบ

อุตสาหกรรมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวสมบูรณ์แบบ

กระทรวงอุตสาหกรรมได้จัดทำเกณฑ์กำหนดอุตสาหกรรม เพื่อส่งเสริมให้สถานประกอบการทั่วประเทศใส่ใจในการปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเข้าสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวไว้ 5 ระดับตามเอกลักษณ์เฉพาะของประเทศไทย ประกอบด้วย

ระดับที่ 1 ความมุ่งมั่นสีเขียว (Green Commitment)

เป็นระดับที่แสดงถึงความมุ่งมั่นพัฒนาเพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งนับเป็นขั้นตอนที่ง่ายที่สุด และสามารถเห็นได้ทั่วไป เช่น การกำหนดนโยบายและวางแผนวิธีการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีการสื่อสารภายในองค์กรให้ทราบโดยทั่วกัน

ระดับที่ 2 ปฏิบัติการสีเขียว (Green Activity)

เป็นระดับที่ต้องมีการนำนโยบายและแผนการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามที่ได้วางแผนไว้ตามความมุ่งมั่นในระดับแรกมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและประสบความสำเร็จ ตัวอย่างของกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่จัดอยู่ใน

อุตสาหกรรมสีเขียวระดับที่ 2 เช่น การทำกิจกรรม 5 ส. (สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย) กิจกรรม 3R (Reduce Reuse Recycle) กิจกรรม QCC (Quality Control Circle)

ระดับที่ 3 ระบบสีเขียว (Green System)

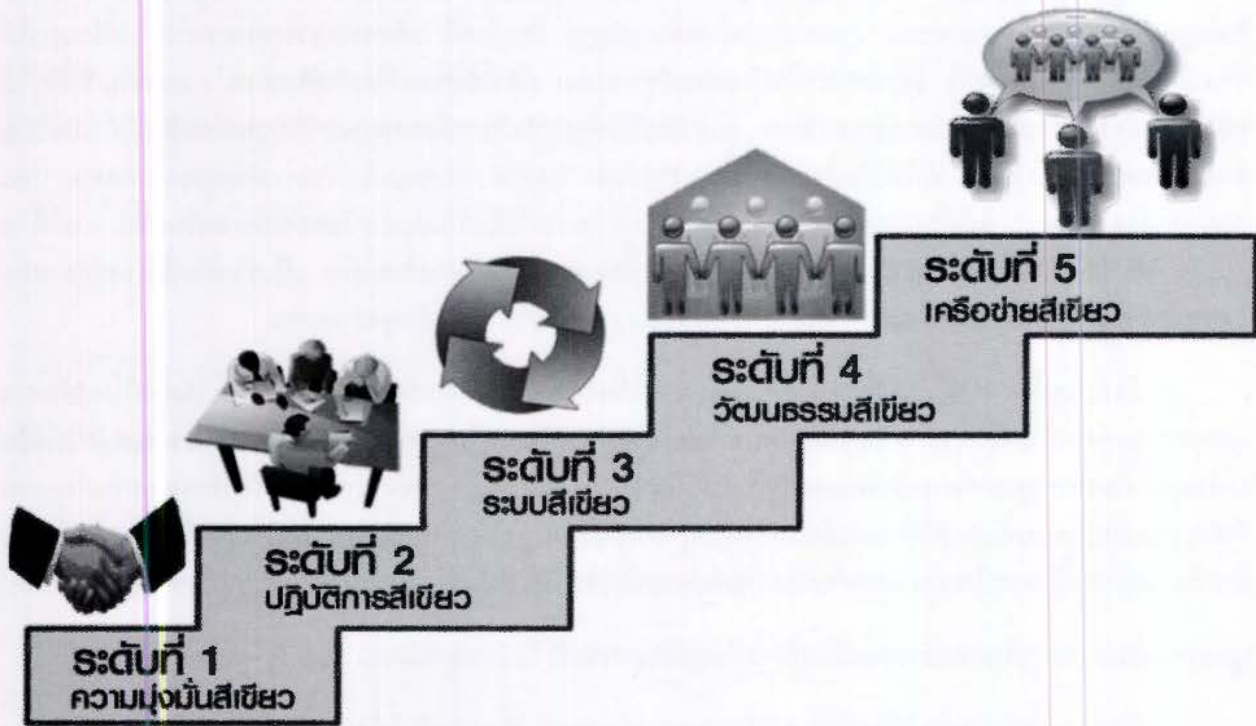
เป็นระดับที่มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ มีการติดตามประเมินผล และ ทบทวนเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการได้รับรางวัลด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นที่ยอมรับ และการรับรองมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากกิจการที่ดำเนินงานมาถึงระดับนี้ ถือได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์สีเขียวอย่างแท้จริง

ระดับที่ 4 วัฒนธรรมสีเขียว (Green Culture)

เป็นระดับที่การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นวัฒนธรรมองค์กรไปโดยปริยาย กล่าวคือ การที่ทุกคนในองค์กรให้ความร่วมมือ ร่วมใจ ดำเนินงานอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในทุกด้านของการประกอบกิจการ

ระดับที่ 5 เครือข่ายสีเขียว (Green network)

เป็นระดับสุดท้ายและสูงสุดของแนวความคิดอุตสาหกรรมสีเขียว ซึ่งแสดงถึงการขยายเครือข่ายตลอดห่วงโซ่อุปทานสีเขียว โดยการสนับสนุนให้คู่ค้าและพันธมิตรเข้าสู่กระบวนการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียวร่วมกัน โดยกลุ่มอุตสาหกรรมสีเขียวนี้จะต้องมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ชุมชนและสังคม จึงจะสามารถนับเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมสีเขียวที่สมบูรณ์แบบ

๕ ระดับสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวที่สมบูรณ์แบบ

ที่มา : โครงการอุตสาหกรรมสีเขียว กระทรวงอุตสาหกรรม, 2558

จวบจนถึงปัจจุบัน การดำเนินโครงการอุตสาหกรรมสีเขียวในประเทศไทย ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ประกอบการอุตสาหกรรม โดยมีสถานประกอบการทั้งสิ้นจำนวน 3,597 ราย ที่ผ่านการประเมินและได้ใบรับรองการเทียบระดับอุตสาหกรรมสีเขียว โดยแบ่งตามจำนวนใบรับรองและระดับของอุตสาหกรรมสีเขียว ที่ผ่านเกณฑ์กำหนดของกระทรวงอุตสาหกรรม ดังนี้

ระดับอุตสาหกรรมสีเขียว	พ.ศ. 2554	พ.ศ. 2555
ระดับที่ 1 (ความมุ่งมั่นสีเขียว)	316	+1,203
ระดับที่ 2 (ปฏิบัติการสีเขียว)	225	+706
ระดับที่ 3 (ระบบสีเขียว)	509	+608
ระดับที่ 4 (วัฒนธรรมสีเขียว)		+30 (34 ropicะเมิน)
ระดับที่ 5 (เครือข่ายสีเขียว)		+ (19 ropicะเมิน)
รวม	1,050	+2,547

ที่มา : โครงการอุตสาหกรรมสีเขียว กระทรวงอุตสาหกรรม, 2556

การขอรับการประเมินและรับรองอุตสาหกรรมสีเขียวนั้น ไม่จำเป็นต้องได้ระดับจากระดับที่ 1 แต่สามารถขอรับการประเมิน และรับรองในระดับที่แต่ละองค์กรมีความประสงค์ได้ โดยสามารถยื่นใบสมัครได้ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือที่สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นต้น

ตัวอย่างกิจกรรม/โครงการด้านสิ่งแวดล้อมกับการเทียบระดับอุตสาหกรรมสีเขียว

การดำเนินโครงการที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอุตสาหกรรมสีเขียวของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งสามารถเทียบระดับเป็นอุตสาหกรรมสีเขียว ยกตัวอย่างได้ดังนี้

หน่วยงาน	โครงการด้านสิ่งแวดล้อม	การเทียบระดับอุตสาหกรรมสีเขียว
กรมโรงงานอุตสาหกรรม	- การพัฒนาโรงงานให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR-DIW)	ระดับ 2
	- โครงการประหยัดพลังงานสำหรับโรงงานขนาดเล็ก (ES for SE)	
กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่	- โครงการตรวจประเมินเพื่อรองรับระบบการจัดการพลังงาน (Energy Management System)	ระดับ 3
	- โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมเชิงนิเวศพื้นที่ (Eco Industrial Complex)	
	- โครงการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำหลัก (EMS for SMEs) ชั้นที่ 2	
	- โครงการเหมืองแร่สีเขียว (Green Mining)	ระดับ 3

หน่วยงาน	โครงการด้านสิ่งแวดล้อม	การเทียบระดับ
		อุตสาหกรรมสีเขียว
กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - โครงการจัดการพลังงานแบบสมบูรณ์เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการใช้พลังงานสำหรับอุตสาหกรรม - โครงการ Lean Manufacturing - โครงการเทคโนโลยีสะอาดด้านการบำบัดน้ำเสีย 	ระดับ 2
สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - โครงการฝึกอบรมและจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 - โครงการฝึกอบรมและจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 50001 	ระดับ 3
สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ	<ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินการตามนโยบายด้านมาตรฐานต่าง ๆ - โครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (CDM) - การให้การรับรองระบบต่าง ๆ เช่น ISO 14001 และ ISO 50001 - การดำเนินการด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO 26000) 	ระดับ 1 ระดับ 2 ระดับ 3 ระดับ 4
การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	<ul style="list-style-type: none"> - โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำกับโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม (ธงขาวดาวเขียว) 	ระดับ 2

สิทธิประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการอุตสาหกรรมสีเขียว

ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการอุตสาหกรรมสีเขียวนอกจากจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางตรงต่าง ๆ เมื่อได้รับการรับรองที่กำหนดโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรม และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแล้ว ยังสามารถขอรับสิทธิประโยชน์ทางอ้อมต่าง ๆ ได้ เช่น การใช้ตราสัญลักษณ์อุตสาหกรรมสีเขียวเชิงการค้า (Green Industry Mark) การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการจัดทำนโยบายของกระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานเครือข่าย นอกจากนี้ยังสามารถขอขึ้นบัญชีเป็นผู้ประกอบการที่มีการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Process) และผลิตสินค้ารักษ์สิ่งแวดล้อม (Green Product) เพื่อทำให้องค์กรเป็นที่รู้จักมากขึ้น และภาครัฐยังจะสนับสนุนการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว (Green Procurement) และยังสามารถขอกู้ยืมเงินดอกเบี้ยต่ำ (Green Loan) สำหรับโครงการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสีเขียวได้อีกในอนาคต

ตราสัญลักษณ์อุตสาหกรรมสีเขียวเชิงการค้า (Green Industry Mark)
ที่มา : โครงการอุตสาหกรรมสีเขียว กระทรวงอุตสาหกรรม, 2556

